

2. JUL 2015.

VIDOVDAN: NIŠTA NOVO JE DOBRA VEST

Tokom poslednjih par nedelja, srpska zajednica kako na Kosovu, tako i van njega, zajedno sa Srpskom pravoslavnom crkvom, obeležila je praznik Vidovdan kulturnim događajima i verskim službama širom Kosova. U nedelju, 28. juna, godišnja proslava Vidovdana završena je parastosom na Gazimestanu. Nije bilo izveštaja o incidentima ni od strane policije ni iz medija. Ovo je veoma značajan korak napred ka normalizaciji etničkih odnosa na Kosovu, čak i kada su u pitanju komemoracije sklone političkoj manipulaciji kao što je Vidovdan. Ovaj informativni bilten analizira faktore koji su doprineli ovakvom pozitivnom razvoju.

Obeležavanjem istorijske bitke na Kosovu iz 1389. godine između otomanskih snaga i, što se većina istoričara slaže, koalicije balkanskih hrišćanskih kneževina (koju je predvodio srpski knez Lazar i čiji su deo bili albanski kneževi), Vidovdan zauzima glavno mesto u srpskom nacionalnom identitetu i srpskom pravoslavlju. Međutim, političko značenje, koje je tokom vremena pripisano Kosovskoj bici i Vidovdanu, nosi sa sobom veliki potencijal za političke i etničke incidente i podele. U novije doba, Kosovska bitka i Vidovdan su korišćeni da podrže srpske političke i teritorijalne pretenzije na Kosovo. Kosovski Albanci ova dva pojma vide kao posebno provokativna, s obzirom da su bili jedni od ključnih izraza rastućeg ekskluzivnog srpskog nacionalizma na Kosovu tokom represivne Miloševićeve ere. Kao posledica toga, u poslednje dve decenije politizovane kontroverze oko Vidovdana izazvale su brojne etnički motivisane incidente, koji su bacili senku na kulturno i religijsko značenje koje njegovo obeležavanje ima za srpsku zajednicu na Kosovu.

U ovom kontekstu, odsustvo bilo kakvih senzacionalističkih vesti u vezi sa ovogodišnjim obeležavanjem Vidovdana je značajan korak u pravom smeru ka stabilnom multi-etničkom Kosovu. Ovo sve još više iznenađuje ako uzmemo u obzir vreme obeležavanja Vidovdana usred kontroverznih rasprava o uspostavljanju Specijalnog suda, koje su izazvale proteste Udruženja veterana Oslobođilačke vojske Kosova i opozicionih stranaka.

Postoje dva faktora koja su doprinela ublažavanju potencijalnog karaktera podele koji nosi obeležavanje Vidovdana. Prvo, bilo je ogromno prisustvo kosovske policije, posebno na putevima između Gazimestana i Gračanice – glavnih mesta za obeležavanje ovog praznika.¹ Takva proaktivna mera stvara osećaj bezbednosti i sigurnosti za ljude koji prisustvuju ovakvim ceremonijama i uverava zajednice da se zakonske odredbe, koje garantuju njihovo pravo na održavanje, izražavanje i razvijanje njihovog kulturnog identiteta, poštuju u praksi i da su vlasti voljne da preduzmu i dodatne mere ukoliko je to potrebno. Pored toga, političari sa srpske i kosovsko albanske strane su se susdržavali od politizovanja ovog događaja, što nije bio slučaj ranijih godina, kao i povodom pravoslavnog Božića prošle zime.² Prisustvo političkih predstavnika iz Republike Srbije bilo je mnogo manje izraženo nego poslednjih godina, a poruka koju su preneli politički i verski predstavnici bila je fokusirana pre na kulturnu toleranciju i suživot nego na antagonističke i isključive izjave o statusu Kosova.³

¹<https://koha.net/?id=27&l=64117>.

² Za više o jakoj političkoj retorici koja je korišćena u vezi sa incidentima na pravoslavni Božić, vidi ECMI Kosovo, „[Šta treba zapamtiti iz slučaja Jablanović?](#)” (8. februar 2015.).

³ <http://www.rtklive.com/rtk2/?id=2&r=2367>; http://kossev.info/strana/arhiva/proslava_vidovdana/5452.

Iako događaji poput ovog jedva da su vest, oni su ključni u stvaranju klime gde kulturni identiteti zajednica na Kosovu nisu viđeni kao povodi za antagonističke političke poruke na prvom mestu. Postoji mnogo zajedničke istorije između Srba i Albanaca na Kosovu, i narativi koji poštuju nacionalni identitet i jednih i drugih su preduslov za dugoročno pomirenje. Ovogodišnje „neuzbudljivo“ obeležavanje Vidovdana je ponudilo jedan takav narativ koji se nije fokusirao na potencijalno provokativne podele sa ostalim zajednicama. Kao takvo, ono predstavlja pozitivan primer za slične vrste događaja i lokacije na Kosovu koje zauzimaju važno mesto u nacionalnom identitetu Srba, dok se u isto vreme zbog njihovog političkog potencijala smatraju provokativnim od strane kosovskih Albanaca. Isti princip bi trebalo takođe da se primeni na kulturne i istorijske događaje koji su centralni za albanski nacionalni identitet, ali koji mogu imati provokativne političke konotacije za srpsku zajednicu.

Pouke, koje treba da se izvuku iz ovogodišnjeg Vidovdana, vrte se oko važnosti proaktivnih sigurnosnih mera za potencijalno osetljive događaje i odgovornosti političara u definisanju i određivanju značenja pripisanih kulturnim identitetima zajednica. Bez obzira na nastavak političkih sporova i kratkoročne političke prednosti koje se mogu dobiti iz simboličkih događaja, jedina važna dugoročna vizija za Kosovo je ona gde su različite zajednice bezbedne i slobodne da izražavaju svoj kulturni identitet.

Važan korak za normalizovanje srpskog kulturnog identiteta na Kosovu bio bi određivanje Dana sećanja za srpsku zajednicu na Kosovu. Zakon o službenim praznicima predviđa uspostavljanje Republičkog odbora za praznike, tvorevine koja bi odražavala raznolikost kosovskog društva.⁴ Republički odbor za praznike ima ovlašćenje da odredi koji dani su Dani sećanja, od kojih trenutno postoji osam.⁵ Pored Republičkog odbora za praznike, prema Zakonu⁶, opštinske vlasti mogu takođe da odrede koji dan je Dan sećanja u datoj opštini. Spisak Dana sećanja, koji se nalazi u Zakonu i u kalendaru praznika, ne obuhvata Dan sećanja koji slavi kulturu, identitet i istoriju srpske zajednice na Kosovu.⁷

Dodatni izveštaji i političke analize:

[O skorašnjim bezbednosnim incidentima u Klini i teškom procesu povratka](#)

⁴ [Zakon br. 03/L-064 o službenim praznicima](#), Član 5.

⁵ 28. novembar – Dan Albanaca; 12. jun – Dan mira; 6. mart – Dan sećanja i poštovanja veterana; 23. april – Dan Turaka; 8. april – Dan Roma; 15. februar – Dan Aškalijski; 28. septembar – Dan Bošnjaka; 6. maj – Dan Goranaca. Zakon o službenim praznicima, Član 5.5.

⁶ Zakon o službenim praznicima, Član 7.

⁷ Pravoslavni Uskrs i pravoslavni Božić su zvanični praznici.

21. maj 2015.

[Praznik Goranaca 6. maja: propuštena prilika za kosovske institucije](#)

14. maj 2015.

[Povodom poslednjeg incidenta u Pasjanu](#)

10. maj 2015.

[Budžeti opština na severu Kosova: najzad dogovor](#)

7. maj 2015.

[Incidenti i tenzije u Mitrovici: potrebno je nepristrasno izveštavanje i jačanje vladavine prava](#)

21. april 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: šta \(ne\) omogućava kosovski pravni okvir?](#)

16. april 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: ekskluzivni klub na osnovu etničke pripadnosti?](#)

31. mart 2015.

[Zanemarivanje nesrpskih manjinskih zajednica u tehničkim sporazumima između Kosova i Srbije](#)

10. mart 2015.

[Kontroverzna izjava ministra Muratija i reakcije koje su usledile](#)

5. mart 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: mnogo spekulacije, malo preciznog dogovora i odsustvo implementacije](#)

22. februar 2015.

[Jedinstveno pravosuđe i pravni sistem na Kosovu?](#)

15. februar 2015.

[Šta treba zapamtiti iz slučaja Jablanović?](#)

8. februar 2015.

[ECMI Kosovo poziva na razumnost i delovanje u vezi sa protestima u Prištini](#)

25. januar 2015.

[Stvaranje radnog ambijenta u vladi Kosova](#)

19. januar 2015.

[Formiranje nove kosovske vlade, zastupljenost manjinskih zajednica i predstojeći izazovi](#)

10. decembar 2014.

O ECMI-ju Kosovo

ECMI Kosovo je vodeća nevladina organizacija, koja se bavi pitanjima manjina na Kosovu, sa ciljem da razvije inkluzivne i reprezentativne institucije odgovorne za pitanja zajednica, koje podržavaju stabilno i multi-etničko Kosovo. ECMI Kosovo doprinosi razvoju, jačanju i implementaciji relevantnog zakonodavstva, podržava institucionalizaciju vladinih tela koja predstavljaju zajednice, i povećava kapacitet aktera civilnog društva i vlade kako bi sarađivali na konstruktivan i održiv način.